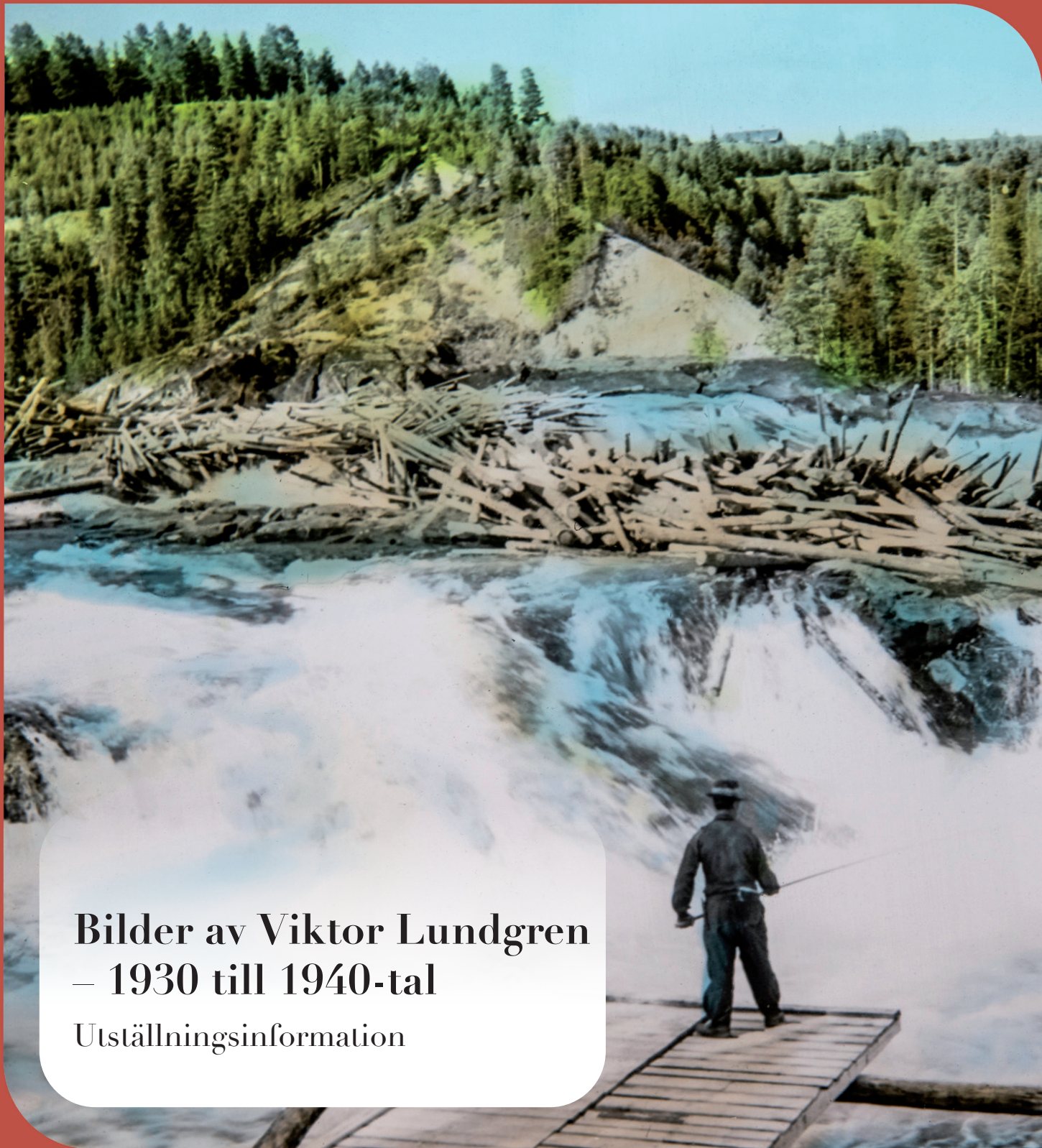

APOTEKSHUSET

Ah!

KONST & KULTUR

Bilder av Viktor Lundgren – 1930 till 1940-tal

Utställningsinformation

14 december–11 januari 2024

Öppet: torsdag - lördag 11:00 - 15:00
övrig tid ring: 0620-682263
Storgatan 59, Sollefteå

**VÄSTERNORRLANDS
MUSEUM**

**Sollefteå
kommun**

Viktor Lundgren (1884-1967) var den natur-älskande fröförsäljaren som reste Sverige runt med kameran i hand. Med Svenska Turistföreningen som uppdragsgivare blev hans idealiserande och naturlyriska fotografier en del av bilden av Sverige under 1930- och 40-talet. I dag utgör Lundgrens omfattande arkiv ett viktigt tidsdokument som både visar på hans eget subjektiva perspektiv, men som även reflekterar dåtidens värderingar i en vidare bemärkelse.

Viktor Lundgren

Viktor Lundgren arbetade som trädgårdsdirektör i Härnösand och fick titeln ”Norrlands blomsterkung”. Han var även en uppskattad föredragshållare och en mycket omtyckt fotograf. Lundgrens arkiv av handkolorerade bilder visar hur han såg på världen runt om sig under 1930- och 40-talen.

Han hade fyra passioner i livet; trädgård, resor, föredrag och fotografi, vilket också avspeglas i de bilder han lämnade efter sig. Genom sitt arbete som fröförsäljare under 1920-talet vandrade han på landsbygden i Sverige. Kanske var det där någonstans som intresset för fotografi väcktes. Många av hans bilder skildrar just det agrara samhället, med jordbruk, fåbodliv, skogsbruk och fiske.

Först efter andra världskriget kom möjligheten att på ett enkelt sätt dokumentera i färg med diabilder och det blev då Lundgrens val på sina resor runt om i världen. Att fotografera i färg öppnade för nya konstnärliga idéer och det märks också i hans bildsamling som innehåller otaliga bilder på både inhemska och sällsamma växter.

Lundgrens enorma produktion genom 50 år av bild- och filmskapande har gene-

rerat en fantastisk bildskatt som skänktes till Västernorrlands museum på 1970-talet och omfattade cirka 100 000 bilder och ett 10-tal filmer. Omkring 13 000 av dessa bilder och negativ donerades till andra museer och institutioner.

Samlingen håller på att digitaliseras. I dag finns cirka 25 000 bilder på digitaltmuseum.se tillgängligt för alla som är nyfikna på att se mer av Viktor Lundgrens bildvärld.

Historisk kontext

1900-talets första hälft var en omvälvande tid som präglades av det första världskriget följt av börskraschen 1929 och andra världskriget som bröt ut tio år senare. Den ekonomiska krisen i kombination med stora politiska, kulturella och samhällsliga förändringar skapade ideologiska motståndningar där även fotografen fick en roll att spela - på gott och ont.

Fotografi tog plats i nyhetspress och nystartade bildmagasin, var i masskonsumtionens tjänst genom reklam- och modetografi, och lockade besökare inom turistsektorn. Förutom dessa mer välkända användningsområden användes fotografi flitigt för militär övervakning och propaganda, men även som ett mätinstrument och verktyg inom forskning och vetenskap.

På den tekniska sidan hade utveckling av själva kamerautrustningen, och nya trycktekniker stor betydelse för fotografins ökade spridning. Halvtonstekniken gjorde det möjligt att reproducera bilder i dagspress redan runt sekelskiftet, och 1925 lanserade det tyska företaget Leica en liten och lätt kamera för 35 mm film som var smidig att använda och fungerade även i situationer med lite ljus. Tillsammans revolutionerade

dessa innovationer fotojournalistiken och svensk press.

Inte alla användningsområden var dock av godo. Ett av de mest extrema exemplen är fotoutställningen "Svenska folktyper" 1919 som bidrog till bildandet av Statens institut för rasbiologi i Uppsala 1922. Rasbiologin var en pseudovetenskap som gav akademisk trovärdighet till idéer om att vissa folkgrupper hade oönskade genetiska kvaliteter som man ville utrota. Den samiska befolkningen var ett huvudobjekt för rasbiologerna som utsatte människor för rasistiska "vetenskapliga" mätningar. Institutet under ledning av Herman Lundborg var det första i sitt slag och forskning har påvisat dess direkta inverkan på nazistiska strategier under andra världskriget.

Konsthistoriskt kan man se att Lundgrens bilder, och svensk fotografi i stort, var influerade av flera parallella rörelser inom kulturen och samhället. Piktorialismen som förespråkade fotografien som ett konstnärligt medium med inspiration från symbolismen, naturalismen och impressionismen var tongivande ända in på 1940-talet i Sverige. Samtidigt fanns det inom konsten modernistiska strömningar som förespråkade ett mer avskalat uttryck, och tillsammans med det som kallas den nya objektiviteten, fotojournalistiken och den dokumentära fotografien, gjorde dessa rörelser ett stort avtryck på den visuella kulturen.

Utvecklingen var inte unik för Sverige, utan följde i stora drag liknande mönster i Europa och USA som industrialiserades och urbaniserades under ungefär samma tid. Intresset för att avbilda ursprungsbefolkning, äldre tiders sedvänjor, kläddräkt och handarbete kan kopplas till tron att det förindustriella sättet att leva var på utdöende och därför viktigt att bevara för framtiden. Denna typ av fotografi var inte rasistiskt eller våldsamt på samma sätt som

rasbiologernas bildbruk, men kan i vissa fall sägas vara stereotypiserande och andrefierande på ett sätt som inte anses lämpligt i dag.

Viktor Lundgrens bilder kan därför sägas vara en produkt av flera olika strömningar de dokumenterar den omvärld Lundgren och hans uppdragsgivare valde att rikta kameran mot. Som med all fotografi är det nyttigt att som publik ställa sig själv frågan om vad som ligger utanför bilden – vad är det vi inte får se? Hur såg förhållandena ut för de som arbetade och levde på landsbygden när det inte fanns en kamera närvarande? Vilka andra människor levde i trakten utan att bli förevigade på bild? Vilka miljöer har osynliggjorts genom fotografens subjektiva och idealiserande urval?

- 1 Bruksnipan i Sollefteå
- 2 Vybild Ramsele
- 3 Utsikt över Nämforsen
- 4 Laxfiske vid Nämforsen
- 5 Slipning av lie Resele
- 6 Hässja Höven Resele
- 7 Slåttermaskin Resele
- 8 Idyll vid Gåsnäs Resele
- 9 Flottning Edsforsen
- 10 Laxnoten vittjas Forsmo Ed
- 11 Laxfiske Forsmo
- 12 Betande kor Svartbäcken Graninge
- 13 Vårdkase Multräberget
- 14 Laxfiske Granvåg
- 15 Strömkarlen Sollefteå
- 15 Slätter Holms säteri 1937 Överlänäs
- 17 Skörd Nordantjäl Ramsele 1937
- 18 Skylar Holms säteri Överlänäs
- 19 Fäbodliv Ramsele
- 20 Fäbod Ramsele
- 21 Fäbod Tåsjö
- 22 Häbre Ovanmo
- 23 Hamre
- 24 Gamla Smeder Gålsjö bruk

Ah!

APOTEKSHUSET
KONST & KULTUR